

Naziv kolegija: Povijest lingvističkih teorija

Nositelj/izvođač: dr. sc. Vlasta Erdeljac, redovita profesorica, Davor Krsnik, asistent

Status kolegija: izborni za studente preddiplomskoga studija

Trajanje: 1 semestar (ljetni)

Oblik nastave: 2 sata predavanja + 1 sat seminara

Broj ECTS bodova: 5

Ciljevi kolegija: Osnovni je cilj kolegija ponuditi pregled razvoja jezikoslovne misli od antike pa sve do početka i prve polovine dvadesetoga stoljeća. U prvoj se cjelini kolegija obrađuju zasade gramatike i filologije u Grka i Rimljana te njihov utjecaj na srednjovjekovnu i renesansnu Europu, dočim se u drugoj cjelini obrađuje postanak lingvistike kao zasebne znanosti odvojene od njezinih filozofskih i filoloških temelja. Poredbom i prosudbom različitih modela gramatičkoga opisa te gajenjem rasprave studente se nastoji privesti samostalnom kritičkom promišljanju tema u jezikoslovlju.

Sadržaj kolegija:

1. tjedan – uvodne napomene, pregled tema, dogovor o radu;
2. tjedan – prvotni pojam gramatike i *phýsis vs. nómos/thésis* prijevor u Platonovu dijalogu *Kratil*; Aristotelova kategorija *ptōsis* (πτῶσις) kao temelj buduće gramatike; Aristotelove kategorije i semantička teorija u povojima;
3. tjedan – razrada kategorije *ptōsis* (πτῶσις) prema stoicima: **a.** pojam fleksije ili *klísis* (κλίσις) i **b.** pojam padeža; razrada kategorije vremena;
4. tjedan – *analogía vs. anomalía*, prijevor aleksandrijske i pergamske škole – stoička teorija etimologije i razumijevanje jezika; aleksandrijsko tumačenje pravilnosti (sustavnosti) u jeziku;
5. tjedan – *Tékhnē grammatiké* Dionizija Tračanina – model prve gramatike i utjecaj toga modela na jezikoslovlje;
6. tjedan – Apolonije Diskol i teorija sintakse u povojima; Marko Terencije Varon i *De lingua Latina* te Priscijanov model gramatike;
7. Franciscus Sanctius Brocensis, *Minerva: seu de Causis Linguae Latinae*; racionalizam i kartezijanski pristup jeziku – gramatika Port-Royala – teorija elipse kao osobiti tip *kondenzacije* i daljnja razrada teorije sintakse modelom glavne i zavisne rečenice;
8. tjedan – PRVI KOLOKVIJ;
9. tjedan – uvid Williama Jonesa – značaj sanskrta i začetak poredbene lingvistike; Pāṇini i indijska lingvistika; braća August i Friedrich Schlegel; Wilhelm von Humboldt **I. dio**, veza s Herderom;
10. tjedan – Wilhelm von Humboldt **II. dio**, opća lingvistika u povojima; razvoj poredbeno-povijesne lingvistike (Rask, Grimm, Bopp); Schleicher, lingvistika i darvinizam; doktrina mladogramatičarske škole;

11. tjedan – strukturalizam i funkcionalizam **I. dio**; de Saussure i Praška škola I. dio: Trubeckoj – pojam mehanizma jezika; problem neslobodnih sintagmi s obzirom na jezik/govor dihotomiju;
12. tjedan – strukturalizam i funkcionalizam **II. dio**; Praška škola II. dio: Jakobson i Mathesius; Kopenhaška škola: Hjelmslev – pojam algebre jezika;
13. tjedan – američka lingvistika **I. dio** – mentalizam i deskriptivizam: lingvistika i antropologija: Franz Boas, Edward Sapir i Benjamin Whorf – odnos jezik-misao-kultura;
14. tjedan – američka lingvistika **II. dio** – biheviorizam i deskriptivizam: Leonard Bloomfield, (teorija neposrednih sastavnica); distribucionalizam i Harrisov pojam transformacija; začetak generativne gramatike i pitanje sintaktičkih konstrukcija;
15. tjedan – DRUGI KOLOKVIJ.

Studentske obaveze: Redovito pohađanje nastave; dva kolokvija i seminarski rad.

Ispit: Konačna se ocjena računa prema bodovima ostvarenim kolokvijima i seminarskim radom. Ukoliko student nije zadovoljan konačnom ocjenom, može je popraviti izlaskom na ispit.

• **Obavezna literatura:**

- Škiljan, D. (1992), *Dijalog s antikom*, Latina et Graeca, Zagreb, str. 13-18, 19-23.
- Škiljan, D. (1995), *Varon i Kvintilijan, dva antička lingvisti*, Latina et Graeca, Zagreb, str. 7-70.
- Tračanin, D. (1995), *Gramatičko umijeće*, prev. Dubravko Škiljan, str. 45-200; 300-372.
- Lancelot, C. et Arnauld, A. (2000), *Opća i obrazložbena gramatika Port-Royala*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, str. 7-24; 89-99; 157-165; 207-225; 315-329.
- Humboldt, W. (2010), *O raznolikosti gradbe ljudskih jezika i o njezinu utjecaju na duhovni razvoj čovječanstva*, Alfa, Zagreb, str. 72-94.
- Jakobson, R. (2008), *O jeziku*, Disput, Zagreb, str. 105-116, 117-147, 155-175.
- Sapir, E. (2013), *Jezik: uvod u istraživanje govora*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, str. 49-67; 67-95; 95-115.
- Glovacki-Bernardi et al. (2001), *Uvod u lingvistiku*, Školska knjiga, Zagreb, str. 9-52; 75-153; 155-190.
- Robins, H. R. (1967), *A Short history of linguistics*, Longman, London, str. 1-62; 68-126; 134-153; 198-233.

• **Dopunska literatura:**

- Harris, R. et Taylor, T. J. (1997), *Landmarks in linguistic thought I, The Western tradition from Socrates to Saussure*, Routledge, London.
- Joseph, J. E., Love, N. et Taylor, T. J. (2001), *Landmarks in Linguistic Thought II, The Western tradition in the twentieth century*, Routledge, London.
- Sampson, G. (1980), *Schools of Linguistics, Competition and evolution*, Hutchinson, London.
- Koerner, E. F. K. (2007), *Jezikoslovna historiografija*, Naklada Tusculum, Zagreb.
- *History of Linguistics, Vol. IV: Nineteenth-Century Linguistics*, (1998), Giulio Lepschy (ur.), Longman, London.
- Allan, K. (2009), *The Western Classical Tradition in Linguistics*, UK: Equinox Publishing Ltd, Oakville.